

ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ ТА ЗАХИСТ ПРАВ

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА АЛГОРИТМ ДІЙ

ІДЕНТИФІКАЦІЯ НАСИЛЬСТВА

- **Насильством** є будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування однієї людини щодо іншої, якщо вони порушують конституційні права і свободи громадянина і завдають йому моральної шкоди, шкоди його фізичному чи психічному здоров'ю.
- **Насильство** можна також визначити як дію або бездіяльність однієї людини стосов шкоди здоров'ю як фізичному, так і почуття честі та гідності.

НАСИЛЬНИЦЬКІ ДІЇ ПОРУШУЮТЬ ГАРАНТОВАНІ КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ ПРАВА, ЗОКРЕМА СТАТТЯМИ:

- **ст. 27** - про невід'ємне право на життя, право на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань;
- **ст. 28**, у якій зазначено, що ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, у тому числі бути підданим медичним, науковим чи іншим дослідям без згоди;
- **ст.32** - ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України;
- **ст. 41** - про право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності;
- **ст. 51** - кожне подружжя має рівні права та обов'язки у шлюбі та сім'ї, а також зазначено, що сім'я, дитинство, материнство і батьківство охороняються державою;
- **ст. 55** - про права і свободи людини і громадянина, які захищаються судом;
- **ст. 57** - про право знати свої права і обов'язки.

ТИПОЛОГІЯ НАСИЛЬСТВА

- **Фізичне насильство** - навмисне нанесення побоїв, тілесних ушкоджень, яке може призвести чи призвело до порушення нормального стану фізичного чи психічного здоров'я або навіть смерті постраждалого, а також приниження його честі та гідності.
- **Ви зіткнулися із фізичним насильством, якщо вас:**
 - Б'ють чи штовхають;
 - Не випускають з власного дому або не пускають до нього;
 - Погрожують позбавити життя чи навмисно створюють ситуації, які можуть становити загрозу здоров'ю та безпеці;
 - Змушують до вживання алкоголю чи наркотиків;
 - Позбавляють їжі, перешкоджають відпочинку чи сну;
 - Проти волі вас переміщують в межах однієї держави або за кордон із застосуванням сили, погроз чи обману.

ТИПОЛОГІЯ НАСИЛЬСТВА

- **Психологічне насильство** - насильство, пов'язане з тиском однієї людини на психіку іншої через навмисні словесні образи або погрози, переслідування, залякування, які доводять постраждалого до стану емоційної невпевненості, втрати здатності захистити себе і можуть заподіяти або заподіяли шкоду психічному здоров'ю.
- **Ви зіткнулися із психологічним насильством, якщо вас:**
 - Систематично принижують і вами маніпулюють;
 - Ображають словесно або негативним жестами, мімікою;
 - Переслідують, постійно контролюють, погрожують;
 - Зневажають та ігнорують бажання, думки, почуття, безпідставно критикують;
 - Позбавляють права на захист честі та гідності;
 - Шантажують;
 - Ігнорують чи дискримінують через ваші переконання, віросповідання, національну, расову приналежність чи походження.

ТИПОЛОГІЯ НАСИЛЬСТВА

- **Сексуальне насильство** - примушування до небажаних статевих стосунків, не обов'язково лише статевого акту, а також сексуальні дії щодо неповнолітнього.
- **Ви зіткнулися із сексуальним насильством, якщо вас:**
 - Зґвалтування;
 - Примус до небажаних сексуальних контактів;
 - Дотики до інтимних частин вашого тіла проти вашої волі;
 - Примус до сексу з іншими людьми;
 - Примус до збочених форм сексуальних відносин;
 - Примус займатися до порно-індустрією чи секс-бізнесом;
 - Примус до вагітності або аборту;
 - Примус до спостереження за статевим контактом кривдника.

ТИПОЛОГІЯ НАСИЛЬСТВА

- **Економічне насильство** – умисне позбавлення однією особою або групою осіб іншої людини або групи людей житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалі мають передбачене законом право.
- **Ви зіткнулися із економічним насильством, якщо вас:**
- Обмежують у доступі до власних коштів чи забороняють використовувати власні кошти так, як ви вважаєте за потрібне;
- Пошкоджують ваше майно;
- Позбавляють або тобі перешкоджають у доступі до їжі, житла, майна;
- Обмежують у можливості працевлаштування, забороняють навчатися чи працювати;
- Примушують до жебрацтва;
- Шантажують.

ТИПОЛОГІЯ НАСИЛЬСТВА

- Щодо того, де відбувається насильство, окремо варто розглядати **НАСИЛЬСТВО В СІМ'І**. Воно має певні особливості: часто це не одноразова дія, а процес, що тримається на продовженні стосунків потерпілої особи та кривдника. Таке насильство завжди відбувається протягом тривалого часу і має тенденцію до зростання. Найчастіше його факт замовчується й приховується від оточення обома сторонами. З погляду винуватця, воно є ефективним, швидким і найменш витратним засобом досягнення певної мети. Якщо насильника не навчити іншого ефективного способу спілкування з близькими людьми, то він і надалі чинитиме над ними насильство.
- Іноколи насильство відбувається за **місцем навчання**.

ПРОЯВИ РІЗНИХ ВИДІВ НАСИЛЬСТВА

Фізичне насильство

- побої
- штовхання
- ляпаси
- опіки
- кусання
- переломи
- примус до алкоголю, вживання психоактивних речовин
- або будь-чого, що зашкодить здоров'ю
- зв'язування
- насильницьке утримання в приміщенні

Психологічне насильство

- образи, приниження
- крик
- плітки, критика без підстав та у неприйнятній формі
- заборона носити певний одяг, фарбуватися
- заборона бачитись, спілкуватися з друзями, близькими
- присоромлення, культивування комплексу меншовартості
- спонукання до провини, не-вневненості, страху
- шантаж, погрози
- переслідування
- ізоляція

ПРОЯВИ РІЗНИХ ВИДІВ НАСИЛЬСТВА

Сексуальне насильство

- зґвалтування
- дотики до інтимних місць без дозволу
- підглядання
- мастурбація у присутності сторонніх, експлібіціонізм
- примус до споглядання сексуальних контактів
- примус до небажаних форм сексу
- примус до статевого контакту
- залучення до порноіндустрії чи секс-роботи без згоди
- використання нетверезого стану для примусу до сексу
- сексуальна експлуатація

Економічне насильство

- відбирання грошей, житла, їжі, одягу, майна, які належать людині
- розпоряджання коштами без згоди
- економічний контроль
- заборона навчатись
- заборона працювати
- крадіжки
- економічне рабство

ПРОЯВИ РІЗНИХ ВИДІВ НАСИЛЬСТВА

Гендерне насильство

- зґвалтування (зокрема, в молодіжних компаніях, на побаченнях)
- сексуальні домагання на роботі, у навчальному закладі або громадському транспорті
- спонукання до аборту
- примус до народження дитини, крайні ревнощі, заборона спілкування з іншими чоловіками
- заборона працювати
- торгівля жінками

УЧАСНИКИ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ДІЙ

Насильник

Людина, яка сама переживала насильство, має «уражену» самооцінку, прагнення контролю, домінування (ставить свої цінності, упередження вище за інші та нав'язує їх), не в змозі висловити свої потреби та зрозуміти потреби іншого.

Часто насильник сприймає свої дії як єдину комунікацію - лише так його чують, поважають, бояться. Якщо насильник є соціопатом (людина з клінічною нездатністю до соціальної адаптації), його характеризує також невміння співпереживати, садизм.

Постраждалий

Людина, яка сприймає акт насильницьких дій як спосіб отримання любові через страждання. Постраждалі мають проблеми із виставленням меж, кордонів, не вміють їх відстояти, в їхній простір можна втрутитися безкарно. Їхніми характерними рисами є сором, проблеми з відчуттям самоцінності.

Жертва циклічного насильства може користуватися вигодами від насильства, наприклад: можливість в період затишшя скористатися почуттям провини, яку відчуває насильник, або отримувати прояви жалості від оточуючих.

Психологи також присвоюють постраждалим такий феномен, як «вивчена безпорадність».

ЦИКЛІЧНІСТЬ НАСИЛЬСТВА

- Етап перший: **напруження**. Перша фаза характеризується окремими спалахами образ, які можуть бути вербальними і/або емоційними.
- Етап другий: **інцидент гострого насильства**. Ця фаза відрізняється найбільш інтенсивною розрядкою, основними руйнуваннями і крайніми емоційними виплесками у самій негативній формі, а також усвідомленням того, що ці ситуації не можуть бути спрогнозовані чи контрольовані.
- Етап третій: **«медовий місяць»**. Під час цієї фази кривдник(-ця) може змінитися і демонструвати любов, незвичайну доброту й каяття.

ІНДИКАТОРИ НАСИЛЬСТВА

Дії унеможливають ефективний самозахист.

Найчастіше люди, які вчиняють насильство, мають певні переваги - це може бути вік, фізична сила, економічно вигідніше положення.

Дії порушують права і свободи особи. Кривдник завжди намагається контролювати свою жертву, тим самим обмежуючи права та свободи.

Це завжди умисні й спрямовані на досягнення певної цілі дії.

Насильницькі дії спричиняють шкоду (фізичну, морально-психологічну, матеріальну) **іншій особі.**

ВИЯВЛЕННЯ НАСИЛЬСТВА

Ознаки

- Фізичні

Прояви

- Погіршення фізичного й психічного здоров'я, емоційні та неврологічні розлади.

- Синці, забиті місця, відсутність зубів, ушкодження кісток та м'яких тканин, наявність частково залікованих попередніх травм, сліди укусів, опіки незвичайної форми та в різних частинах тіла.

- Втрата ваги, зневоднення.

- Заплакане обличчя, набряклі очі.

ВИЯВЛЕННЯ НАСИЛЬСТВА

Ознаки

Економічні

- Неможливість розпоряджатися сімейним бюджетом та власними коштами.
- Відмова від роботи або навчання під тиском.
- Робота на посаді/робочому місці, обраному під тиском.
- Робота, зумовлена необхідністю утримувати того, хто водночас контролює (відбирає) всі гроші.
- Одяг, взуття, що не відповідають сезону та погоді; старе вбрання; наочні ознаки існування в бідності (незважаючи на реальні прибутки).
- Недоїдання.

Прояви

ВИЯВЛЕННЯ НАСИЛЬСТВА

Ознаки

Сексуальні

Прояви

- Інфекції, що передаються статевим шляхом.
- Травми та ушкодження статевих органів.
- Небажані вагітності, аборти.
- Примусове залучення до комерційного сексу.

ВИЯВЛЕННЯ НАСИЛЬСТВА

Ознаки

Психологічні

Прояви

- Страху, тривожність.
- Нерішучість, безініціативність та відчуття безпорадності.
- Нав'язливі рухи та думки, схильність до одноманітних рухів та дій.
- Надмірне збудження, безсоння або підвищена сонливість та уповільнення рухів.
- Уникання погляду, приниженість у поведженні, похапливість.

ВИЯВЛЕННЯ НАСИЛЬСТВА

Ознаки

Особливу увагу варто звернути на наявність таких особливостей психологічного стану та поведінки, як:

Прояви

- Депресія.
- Суїцидальні наміри, погрози позбавити себе життя.
- Почуття провини за конфлікти, отримані ушкодження.
- Наявність скарг психосоматичного характеру.
- Звуження свідомості, нездатність адекватно оцінювати ситуацію, власне майбутнє, свої вчинки та вчинки інших людей, поєднання підозрливості з безмежною довірливістю.
- Втрата соціальних контактів з родичами, друзями, гостре відчуття/прагнення самотності ізолюваності.
- Відкладання часу звернення допомогою або відмова від неї чи будь-якого зовнішнього на в'яснення та зміну ситуації.
- Зневіра в можливості змін у краще.

КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ

- До поліції за номером **102**.
- До відділу ювенальної превенції. **(0532) 51-75-09**
- До міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. **(0532) 56-20-52**
- До управління сім'ї та молоді районної, міської **(0532) 22-57-29** чи обласної держадміністрації.
- До громадських організацій, які надають допомогу постраждалим від насильства.
- На телефони «гарячих ліній»:
Національна «гаряча» лінія з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації працює цілодобово за номерами телефонів **0 800 500 335** (зі стаціонарного) або **116 123** (з мобільного).
- Національна дитяча «гаряча» лінія **0 800 500 335** (з мобільного або стаціонарного) або **116 123** (з мобільного)
- До психолога чи психотерапевта, якщо має місце психологічне насильство.
- До близької людини.